

Hlas sametové revoluce

**„Bylo mi hlavně líto těch kluků,“
vzpomíná hudební kritik JIŘÍ ČERNÝ (81)
na časy, kdy rock-and-roll byla
v Československu ještě nadávka. Od
roku 1971 svými diskotékami inspiroval
nejméně dvě generace. I nyní objíždí
Českou republiku s pořadem *Rockování*.
Jako kočovný DJ každoročně moderuje
140 diskoték a k posluchačům najezdí 40
tisíc kilometrů.**

■ Na hudební výsluní jste kdysi pomohl písničkáři Karlu Krylovi. Byl ještě někdo z českých muzikantů, o kom by se dalo říct to samé?

Tolik jako Krylovi asi ne, protože on v době, kdy jsem mu navrhl a sestavil LP *Bratříčku, zavírej vrátka*, neměl ani singl a nikdo ho v republice neznal. Podařilo se mi to teprve po roce – protože do té doby jeho nahrávky z rozhlasového pořadu *Houpačka* vypadávaly. Hodně jsem pomohl Petrovi Novákovi tím, že jsem jeho amatérské nahrávky vzal a začal je vysílat v rozhlasu – k velké nevůli těch redaktorů, kteří na nich nacházeli technické vady. Mě ale zajímal talent. A taky jsem začal hrát Palečka s Janíkem. Snad se dá říct, že tyhle tři jsem udělal. Oni mi přinesli hotové písničky, to ano, ale šlo o nahrávky, se kterými je odevšud vyhazovali, a já je začal vysílat v rádiu.

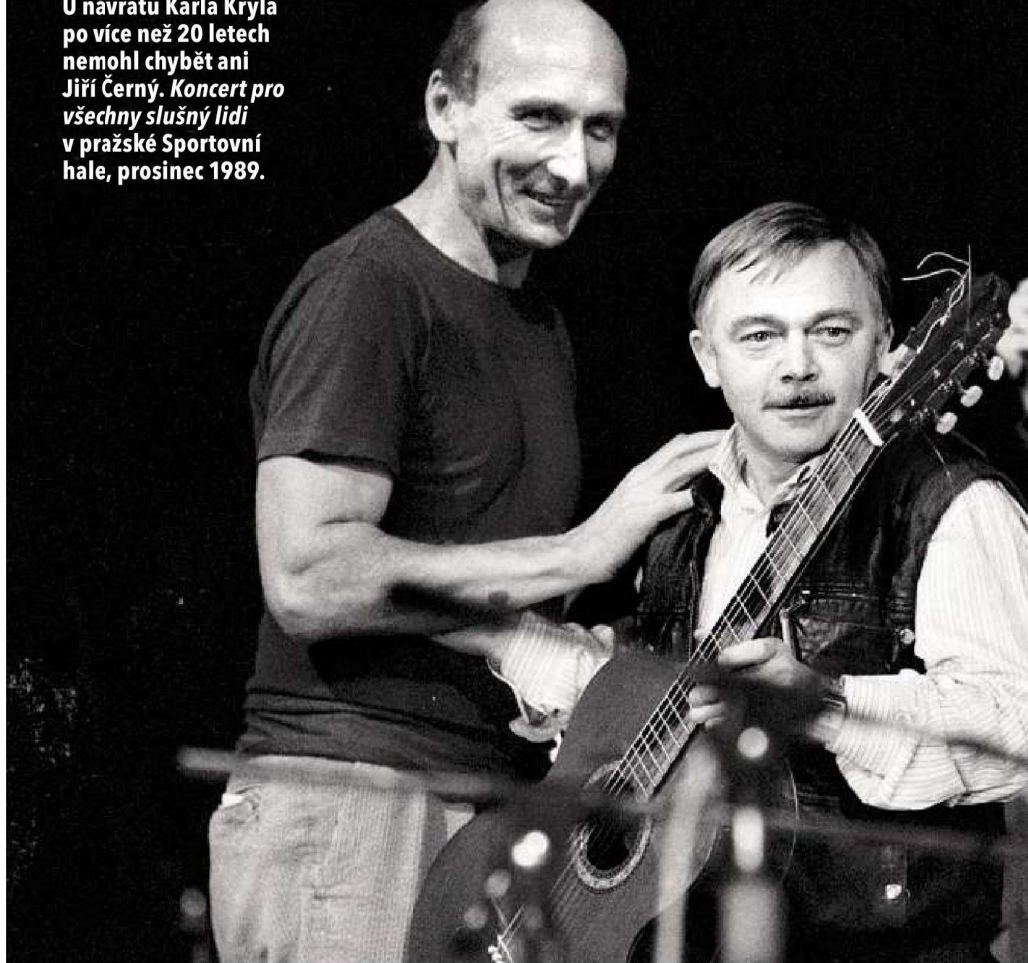
■ Jako první jste u nás začal psát o rock-and-rollu. Jak jste se k tomu dostal?

V roce 1961 jsem přišel do časopisu *Mladý svět*, ale šel jsem hned na dva roky na vojnu, takže de facto jsem tam začal naplno pracovat až v třiašedesátém. To už běžel Semafor a hlavně bigbítové kapely, kterých jen v Praze bylo zhruba 200. Tehdy se po nich strašlivě vozil nejen režim, ale i staří swingoví muzikanti, kteří něco uměli a cítili konkurenci. Druhým důvodem jejich nenávisť, abych jim nekrivdil, bylo, že oni rock-and-roll považovali za primitivní hudbu. A ve srovnání se swingovými big bandy byl skutečně harmonicky chudší. Když jsem viděl, jak se všichni po těch mladých vozili – oni třeba brali jen neslýchaných 80 korun za večer –, tak jsem si řekl: Těch já se přece musím zastat! Takže jsem se k rock-and-rollu dostal spíš proto, že mi těch kluků bylo líto. Osobně jsem byl odchován vážnou hudbou a swingem.

■ První památný článek o rock-and-rollu v Čechách jste prý psal za pomoci Pavla Bobka a Pavla Sedláčka. Čím byl ten článek důležitý?

O rock-and-rollu jsem nevěděl skoro nic, ale rychle jsem pochopil, což nebylo těžké, že jsou tu dva lidi, kteří mi o tom něco mohou říct – Pavel Bobek a Pavel Sedláček. Takže jsem se s nimi párkrát sešel a někdy v půlce roku 1963 napsal do *Mladého světa* dvoustránku. Na ní bylo nejdůležitější, že se celá týkala jen rock-and-rollu. Tak velký materiál do té doby totiž u nás neexistoval. Pokud vůbec se o téhle hudbě psalo, tak že

U návratu Karla Kryla po více než 20 letech nemohl chybět ani Jiří Černý. Koncert pro všechny slušné lidi v pražské Sportovní hale, prosinec 1989.

je to nástroj imperialismu a že se při tom na Západě rozbíjejí kina. Slovo rock-and-roll byla v ideologii prostě nadávka. Proto taky chytří kluci Sedláček s Kaplanem vymysleli slovo bigbít, protože to nikdo neznal. A já jsem prosadil, že ta dvoustránka měla jediný titulok a ten zněl Rock-and-roll. Jsem pyšný, že se to takhle poprvé objevilo jako název velkého článku, kde se rock-and-roll rozebíral jako hudba a nenadávalo se mu tam. Od roku 1963 jsem se tím de facto začal zabývat.

„Karel Gott mi vždycky nějakou desku přivezl.“

■ Jak jste si vlastně úplně v počátcích sháněl o rock-and-rollu informace?

Špatně. Na rozdíl od kamarádů (*jeho spolužák a největší přítel na fakultě byl například Jiří Dientsbier, pozdější ministr zahraničí, pozn. red.*), kteří byli v západních Čechách u spojařů, a místo aby odposlouchávali imperialisty, tak poslouchali Radio Luxembourg, já byl na štábu armády v Příbrami, kde byla dost ostrá vojna a byl jsem odříznutý. Už na vojně jsem ale trochu přišel rock-and-rollu na chuť – tenkrát byl v módě twist, přes ten se to sem vlastně dostalo.

Velké kapely to neuměly hrát, ale kapelníci to chtěli na plesy, tak si museli pozvat kytaristy, aby twist zahráli. Tak jsem slyšel Chubbyho Checkera *Let's Twist Again*, ale to byly jen drobky. Pořádně jsem se k tomu dostal až po vojně.

■ Jak?

V 60. letech začal jezdit na Západ Karel Gott. A musím říct, že Karel mi skoro vždycky nějakou desku přivezl. A troufám si tvrdit, že to nedělal z vychytralosti, aby si mě jako kritika podplatil. Pak jsem taky prosil různé letušky a sportovce, kteří se dostávali na Západ. Tenisté sice jezdili pořád ven – třeba Vladimír Zedník měl strašně desek – ale snad všichni měli rádi country music. Mohl jsem říct Pepíkovi Škvoreckému, se kterým jsem se dobře znal, ale to mi bylo blbé, protože on za to nikdy nic nechtěl. Třeba když umřel Elvis Presley a nakladatelství Práce si u mě objednalo knihu, tak mi hned poslal osm elpíček. Potom mi desky, jak přibývalo emigrantů, posílal kdekdo. Ideální doba pro mě nastala, když po Chartě 77 odešli charťáci jako Jirka Pallas, spoluzakladatel Šafránu. S Pallasem jsme měli úmluvu – přesně jsem mu napsal, jakou desku bych chtěl, což jsem měl vyčtené z anglických časopisů. A když mi to koupil a poslal, tak jsem za každé elpíčko dal jeho ségře stovku – to byla za úplně novou desku sranda. Proto jsem taky měl na diskotékách co pouštět.

■ Na vašich poslechovéch diskotékách bývalo narváno. Čím to?

Myslím, že tam lidé chodili ze tří důvodů – že slyšeli desky, který nikdo jiný neměl, zadruhé, že jsem jim pouštěl Kryla a další zakázané zpěváky, a zatřetí kvůli tomu, jak jsem mluvil. Já jsem neprovokoval, protože jsem nechtěl, aby mě zakázali, což se nakonec stejně krátce stalo, ale přece jen jsem požídal jinak, než se mluvilo normálně.

■ Když jste pustil Kryla nebo Hutku, tak vás někdo někdy musel udat, ne?

Několikrát, ale estébáci nikdy nepřišli za mnou. Byl jsem třikrát u výslechu, ale kvůli úplně jiným věcem. Nikdy nepřestanu být vděčný dramaturgům, ale především to byly holky, které se chovaly vážně statečně. Nejenže ustály tlak policajtů, aby mne do klubů už nezvaly, ale ještě mně to často ani neřekly. Já mám z totality řadu vzpomínek na slušné lidi. Přišli za mnou potom dva, kteří se mi přiznali, že u výslechu řekli, že jsem pouštěl Kryla, ale já jim povídám: „To oni věděli i bez vás.“ Jednou na můj pořad dorazili Dana Němcová a Plastici, a to byl svět sám pro sebe. Oni Hutku nebo Třešňáka moc nežrali, natož když jsem hrál Beatles. My jsme si politicky porozuměli okamžitě, ale muzikantsky moc ne.

■ Nicméně jste se undergroundové kapele Plastic People of the Universe snažil pomoci při takzvaných přehrávkách.

To ano. Ovšem nebyl jsem sám, bylo nás víc, kteří se snažili prosadit, aby dostali aspoň dvojku.

■ Co z toho známkování plynulo?

Jednička byly dvě stovky, dvojka čtyři stovky a trojka – což měl jen Gott a pár hvězd – šest stovek za představení. A když někdo propadl, tak nesměl vystupovat ani zadarmo. Navrhovali jsme Plastikům dvojku, ale stejně je zakázali a na náš názor se vyprdli. Takže tam jsem Plastikům moc nepomohl.

■ Druhou příležitost jste měl, když s nimi probíhal soud...

Obrátil se na mě manžel Dany Němcové Jirka Němec, který mě pozval na sezení s nimi. Jestli bych pro obhajobu nese-psal odborný posudek a nepřečetl to tam. Ra-

„Nezapomenu, jak je vedli v klepetech jako lotry.“

dost jsem z toho neměl, protože mě už vyhodili odevšad, ale rovnou jsem řekl, že to udělám, protože to se dalo těžko odmítnout. Tak jsem si vzpomněl na všechna možná užití vulgarismů ve světové hudbě, literatuře a tak, ale u soudu, kam mě přivedl překladatel Jarda Kořán, jsem byl jen na chodbě, do síně nás ani nepustili. A nezapomenu, jak je vedli v klepetech jak lotry – první šel Magor, na něm bylo vidět, že je nezlomený, za ním Vráťa Brabenec, Sváta

Karásek a Pavel Zajíček, ti byli hodně zdrblí. Tam jsem si zároveň uvědomil, že jde sice o hubu, ale v 50. letech bychom všichni seděli. Už tenkrát mě napadlo, že Charta 77 něco zlepšila. Že si bolševici tolik netroufli.

■ Jak jste se za sametové revoluce ocitl v Laterně magie s Občanským fórem?

Zdánlivě to může být dané tím, že jsme se s Václavem Havlem znali od sedmnácti z tanečních kurzů mistra Florianiana v Malostranské besedě. Tam chodili jeho kamarádi šestatřicátníci, manželka Ivana Klímy, herec Honza Přeucil a další. Vidali jsme se pak jen občas, když jsem byl v Mladém světě. Když něco potřeboval, tak jsem to pro něj udělal, ale naše přátelství se vlastně rozjelo, až když byl zavřený a pustili ho zjara roku 1983, jelikož se báli, že by jim tam zheb-nul, jak měl v háji plíce. A náhodou jsme se potkali u metra na Malostranské den po tom, co ho pustili. Vypadal mimochodem výborně, byl dobře naložený, říkal, že ho pustili na podmínku, a já ho pozval, jestli nechce přijít někdy k nám. A on hned, že zítra... A pak jsme se začali vídat častěji. Jednou přišel i na můj pořad v Nové Pace a já ho tam uvítal jménem, i když jsem věděl, že to může být průser. Ale měl jsem prostě chuť mu udělat radost. Někdy se člověk nerozhoduje rozumem, ale pocitově. Zahrál jsem mu pak jednoho Cohena, *Gypsy Wife*, což on si pak pamatoval až do smrti.

■ A ta sametová revoluce?

Když byla revoluce, tak on byl na Hrádečku a já 17. listopadu na srazu Jonáš klubu uvá-

Jiří Černý (druhý zprava, mezi Václavem Klausem a Petrem Čepkem) na tiskové konferenci Občanského fóra v Laterně magie.

„Já se hlavně soustředil na to, kde budu číst čárky,“ vzpomíná Černý na manifestace, které počátkem prosince 1989 na Václavském náměstí vyslovily mimo jiné nedůvěru nově jmenované federální vládě.

děl Svěráka, který se zrovna vrátil z Ruska, takže jsem na Národní třídě nebyl. Vzniklo Občanské fórum v Disku, kde jsem taky nebyl. Ale druhý den mi volal v noci Havlův tajemník Vláda Hanzel, jestli bych jim nepřišel do Občanského fóra pomoci. Mimochodem Hanzela jsem mu doporučil já. Jednou jsem byl na návštěvě u Havlů a Olga si stěžovala, že se v tom bytě nedá žít, protože tam furt chodí fyzlové, disidenti nebo zahraniční novináři, a že Vašek je na tom s nervy hůř, než když byl ve vězení. A že by potřeboval tajemníka. Já Hanzela znal, psal taky o hudbě, zrovna neměl práci, tak se stal tajemníkem v době, kdy ještě netušil, že bude dělat u prezidenta. Takže mi Hanzel zavolaal a dodnes nevím, jestli to byl jeho nápad nebo Havla. Každopádně to pak šlo takovým fofrem, že druhý Václavák už jsem tam vystupoval za novináře. Nikdy by mě nenapadlo, že člověk může mluvit k plnému Václaváku a nebýt nervózní.

■ Jako že jste byl v „ajfru“?

Určitě, protože jsem si uvědomoval, že se právě píší dějiny a mohu něčemu pomoci. Ale řekl bych, že větší roli hrála profesní odpovědnost. Věděl jsem, že mě potřebují, protože jsem zvyklý mluvit na mikrofon, že se toho nebojím a nic nepopletu. Já se hlavně soustředil na to, kde budu číst čárky. Největšího uznání, kterého jsem se za revoluce dožil, se mi dostalo od režiséra a dramati-

ka Františka Pavlíčka, který mi později povídal: „Celou dobu jsem vás sledoval a nebyl tam ani jeden přerék!“ Pak jsem tam už zůstal.

■ Ale ne moc dlouho.

Mně ještě Petr Pithart, když šel do vlády (od února 1990 do července 1992 byl předsedou české vlády, pozn. red.), nabízel ministerstvo kultury, ale já se omluvil. Ne že bych to nechtěl zkusit, ale především jsem věděl, že novinářinu trochu umím a v tomhle bych lital.

„Nabídli mi ministra kultury, ale já se omluvil.“

■ Zpěvák Jožo Ráž tvrdí, že nebýt železné opony, byla by skupina Elán slavná jako britští Jethro Tull. Kdo si myslíte, že by se z někdejší československé scény skutečně prosadil venku?

Já jsem přesvědčen, že Marta Kubišová. To byl tak zvláštní hlas, jaký ani v cizině nebyl. Co se týče Karla Gotta, ten se nakonec v německy mluvící oblasti prosadil. Bohužel ne tam, kde chtěl a kde bych ho i já rád viděl – v oblasti anglosaské. Na tom má částečně vinu železná opona, ale i to, že se nenaučil anglicky. Bez toho to prostě nejde. V Ně-

mecku může být slavný někdo, kdo špatně zpívá německy, ale v Anglii ani Americe takový příklad neexistuje. Prosadit se venku mohli ještě bratislavští Beatmani, pak Soulmani, tedy Dežo Ursiny a lidé kolem. Třeba Marian Varga – to byl naprosto mimořádný talent. Jako skladatel i způsobem, jakým na nástroj hrál.

■ S kterými hudebními ikonami, o kterých jste psal, jste se osobně setkal?

Lidsky mi byli daleko nejbližší Paul Simon a Peter Gabriel. S Paulem Simonem to šlo ráz na ráz. Já jsem mu dal albový výběr Simon & Garfunkel, který jsem dělal pro Artii, a on se na něj podíval, přečetl si anglické popisky na obalu a hned mi tužkou napsal adresu a říkal: „Kdybyste kdykoli byl v New Yorku nebo potřeboval rozhovor, tak se ozvěte.“ Bylo to vlastně ještě lepší, než jsem očekával. A s Peterem Gabrielem jsem se seznámil v Readingu na festivalu, který on vlastně spoluzakládal. Tam to byla velká zásluha filmového dokumentaristy Michaela Havase, který mě Gabrielovi musel popsat nějak lichometně (*pochlebně, pozn. red.*), protože první věta, kterou mi pak Gabriel řekl, byla: „Já tu vaši story znám, to je úžasný příběh.“ Asi mu řekl, jak mě vyhodili z rádia a jezdím s diskotékama. Tahle dvě setkání mě vnitřně nejvíc zahřála. Jinak největší sranda pochopitelně byla s Keithem Richardsem (*britský kytarista a zakládající člen kapely The Rolling Stones, letos mu bude 74 let, pozn. red.*).

■ Kde jste se setkali?

Pili jsme v Rybárně Plzeň, což zorganizoval Havel. Richards je zvyklý spít na vizoury, když jsme dali každý pět plzní, což byla tehdy pro mě normální dávka, tak on se docela rychle „stříhнул“. V podstatě jsme se pak nebavili o ničem jiném než o černošských bluesmanech a celá ta debata taky vinou mojí humpolácké angličtiny probíhala místy tak, že jeden řekl „Muddy Waters“ a ten druhý jenom „wow“. Ale strašně jsme se bavili. S Keithem Richardsem mi bylo fyzicky nejlépe, protože jsme byli na jedné lodi. S Richardsem, i když je to absurdní, jsem si nepřišel, jako že jsem s hvězdou.

■ Mnozí muzikanti byli vaši kamarádi. Jaké bylo je recenzovat?

Složitě, přirozeně. Dodatečně jsem zjistil, že optimální byla zásada, kterou uplatňoval o šest let starší Leo Jehne (*muzikolog a publicista, pozn. red.*) – s nikým z muzikan-

JIŘÍ ČERNÝ (81)

Nejznámější český hudební publicista, bývalý šéfredaktor časopisu Rock & Pop, diskžokej.

Vystudoval žurnalistiku a češtinu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

V týdeníku Mladý svět, kde vedl kulturní rubriku, dostal z ideologických důvodů výpověď, později přispíval do měsíčníku Melodie nebo Gramorevue.

V Československém rozhlasu se svou první ženou Miroslavou Filipovou připravoval a moderoval fenomenální hitparádu *Dvanáct na houpačce*.

Je autorem knih s hudební tematikou - *Hvězdy světových mikrofonů*, *Zpěváci bez konzervatoře*, *Poplach kolem Beatles*.

V 60. letech spolupracoval s hudebními vydavatelskými Pantón a Supraphon, pro které připravoval domácí i zahraniční LP desky (Karel Kryl, Charles Aznavour, Beach Boys, Jacques Bel, Bob Dylan, Four Tops, Simon & Garfunkel) a doprovodné texty.

Když byl po roce 1968 donucen odejít z Československého rozhlasu, pracoval jako korektor a učitel. Od roku 1971 svými diskotékami inspiroval nejméně dvě generace posluchačů.

V listopadu 1989 se stal členem koordinačního centra Občanského fóra a po boku pozdějšího československého a českého prezidenta Václava Havla moderoval některé protestní demonstrace. Od roku 2014 začal vycházet souhrn jeho hudebně-publicistických článků pod názvem *Jiří Černý na bílém*.

S pořadem *Rockování* objíždí Českou republiku.

tů si netykat. Já jsem se s tím vypořádával tak všelijak. Například s rockerama jsem si tykal se všema a v Semaforu kromě Šlitra a Suchého taky. Pochopitelně snažil jsem se být objektivní, ale někdy někomu fandíte. Já to měl tak právě s Jiřím Suchým. On přinesl úplně jinou kulturu textu tanečních písní a dodnes je i výborný bluesový zpěvák. Kdykoliv jsem o něm psal, tak jsem si říkal: Pozor! A někdy jsem na něj byl kvůli tomu možná i ostřejší ze samého strachu, abych mu proboha nemazal med kolem pusy. Je to těžké, ale uchovat si odstup je jedna ze dvou zásad kritikovy práce.

■ Jaká je ta druhá zásada?

Neunavit se, protože když posloucháte 65 let muziku, tak není samo sebou, že vás to bude pořád stejně bavit. A pokud vás to nebaví, tak byste o ní neměl psát. Prostě ne-

„Největší sranda byla s Keithem Richardsem.“

otupět a nedostat se do profesionální bedničky, kdy každý dopředu pozná, co tomu budete říkat a jaké výrazy použijete, což je neštěstí. Já to řeším tak, že červenec a srpen nepíšu o muzice, nejezdím na festivaly, ne-

Na pódiu Lucerny s Michalem Prokopem. V prosinci 1967 na vyhlášení výsledků 1. československého beatového festivalu.

dělám poslechovky a dva měsíce jenom plavu, procházím se. Stejně jako si musí odpocínout tělo, musí relaxovat i duše a mozek.

■ Jak vypadá váš ideální den?

Pro mě je ideální den, když kromě hudby mám čas si přečíst noviny a vzít do ruky knížku. Ideální zároveň je, když se buď projdu – třeba ve Stromovce nebo na Letenský pláni – sám nebo s někým z rodiny, nebo když se vidím s dcerou a vnučkou. Mně se manželka, dcera i vnučka vydařily. Všechny mají smysl pro humor.

■ Jak je velká vnučka?

Pět a půl a už mě občas vyzývá, abych jí zazpíval. Samozřejmě musím se smířit s tím, že jí někdy ta láska k dědečkovi přejde, ale co se týče třeba usínání, tak nejdřív jí něco

co se změnilo, je, že dřív by mě nenapadlo zařadit Janáčka. A dneska ho dávám.

■ **Kalendář plánovaných akcí na vašem webu působí úctyhodně. Kolik pořadů celkem zvládnete?**

Vynechávám léto a za těch deset měsíců jich zvládnu 120 až 140. Rekord mám 157.

„Rekord mám 157 diskoték za 10 měsíců.“

přečtu, pak chce dlouze zpívat a pak si ke mně lehne, obejmě mě a dá mi ruce kolem hlavy. To je rituál. Víím, že za chvíli to skončí, ale zaplať pánbůh za to.

■ **A co jí zpíváte, ukolébavky?**

Všechno možné. Pár notorických ukolébavek, ale mnohem spíš Šlitr, ježkárný, Skoumala, národní písničky, árie – takové ty jednoduché: Prodanou nevěstu, Mozarta a tak.

■ **V poslechových diskotékách svoje žánrové záliby mícháte – moravskou lidovku klidně vystřídá poslední deska Davida Bowieho. To už tak děláte od 70. let?**

Od září roku 1971, kdy jsem měl první Rockování. Hraju, co chci. Kromě toho ovšem dělám také monotematické pořady. Jediné,

Řídím si sám a za deset měsíců v roce na jezdím takových 35–40 tisíc kilometrů. Až mě přestane bavit řídit, tak toho budu muset nechat, protože šoféra mi pořadatelé nezaplátí. Jsem relativně levný, protože stojím 3 tisíce, což je můj honorář. A za kilometr auta si počítám sedm korun.

■ **Jak si ale vysvětlujete, že tolik lidí na vás chodí i v době, kdy mají informace i hudbu přístupné na internetu?**

Jeden z důvodů je, že oni to ode mě dostanou trošku jakoby předžvýkané. Já si vše poslechnu a věci, které se mi nelíbí, pak už ani nehraju. Oni si pak tužičkami píší, co si půjdou koupit. A pak mám taky dojem, že tam lidé chodí, protože cítí, že k sobě patří.

Třeba se ani neseznámí, i když se vidí jednou měsíčně, ale vědí, že když pustím patnáctiminutovou Ivu Bittovou, tak nikdo neusne ani se nezvedne, že to je otrava. Mají nějaký společný jmenovatel. Nejdůležitější věc je ale ta, že mě to baví.

■ **Na jedné fotce moderujete závody v lukostřelbě. V novinách psali, že jste byl druhý na mistrovství světa. To byl překlep?**

Samozřejmě. Byl jsem druhý na mistrovství Československa dorostu v lukostřelbě, ve čtrnácti letech, tedy v roce 1950. A Miloš Geisler, který mě porazil, byl potom světový rekordman na 70 metrů. Z luku střílela i jeho krásná sestra Maruna. To je manželka Milana Knížíáka, jak je ten svět malý.

■ **Jak jste na tom se sportem dneska?**

Špatně. V roce 2004 jsem měl operovanou páteř, protože jsem najednou úplně celý ochrnl. Museli mi probrousit čtyři krční kanálky, které tam tlačily na míchu. To se naštěstí podařilo, ale od té doby špatně chodím a musel jsem před časem přestat jezdit i na kole. Jediné, co mi zbylo, je plavání. Musím plavat naznak, ne prsa, ale když vlezu do rybníka nebo moře, tak mám dojem, že jsem zdravý člověk.

Jan Čáp

HONDA CIVIC

www.honda.cz

Představujeme nejsportovnější model Civic všech dob s elegantním designem, prvotřídním prostorným interiérem a výkonem 129 koní! Při vývoji vozu byl mimořádný důraz kladen na ohleduplnost k životnímu prostředí a také spotřebu: emise CO₂ jsou pouhých 106 g/km u modelu vybaveného převodovkou CVT při spotřebě paliva v kombinovaném cyklu NEDC od 4,7 l/100 km. Vůz patří mezi nejbezpečnější ve své třídě díky balíku bezpečnostních technologií Honda SENSING, který je k dispozici standardně pro celou modelovou řadu! Model ve výbavě COMFORT s výkonem 129 HP k dispozici již za 449 900 Kč!